

“TOROHI-RAUMATI.”

T. Wi Repa, M.B. Ch.B.

KO tenei ingoa ko te “Torohi Raumati” he whakamaori naaku i te ingoa pakeha: “Summer Diarrhoea.” Kei te haere mai te raumati ko te mate putuputu tenei o tena wa o te tau. O nga mate maha o te tamariki, ahakoa pakeha, ahakoa Maori, ko tenei kei runga atu. O nga mate hoki e patu ana kia hemo i nga tamariki o te kotahi tau ka hoki iho te pakeke, ko ia nei kei runga noa atu. He raumati te wā e tino pa ai taua mate ki te tamariki. No reira ka huaina tona ingoa he “Torohi raumati” ara, he torohi e pa nui ana ki te tamariki i taua wa o te tau. Kei te mohio nga wahine kua pakeke ki tenei mate. Ko Ranana Taone, kei te tata ki te tekau miriona ona tangata. E 4000 nga tamariki i raro iho i te kotahi tau e mate ana ia tau, ia tau, ko te nuinga o enei tamariki na nga matua rawakore. I to tata nei whenua, ara, i Niu Tirenī nei, e 57 nga tamariki i riro i tenei mate i te tau 1925. Ko te nuinga o nga tamariki e mate ana i te “torohi raumati,” he tamariki e whangaia ana ki te patara. O nga rau tamariki a te mate nei e kawea ana ki Great Ormond Hospital for sick children i te tau, e 96 tamariki i roto i te rau he tamariki whangai ki te patara. E wha tamariki ano i roto i te rau i pangia e te torohi raumati ia ratau e ngote ana i o ratau koka. Te takiwa kaha te mate nei ko te raumati. Ka piki te wera i nga raumati, ka piki ano te kaha o te mate nei ki te patu tamariki. Ko Ahuhata te marama kaha o te mate nei ki Ranana. Ko Hanuere, me Pepuere ki a tata nei. I Ranana, mehemea ka eke te kaha o te wera o te ra ki te 100, e 550 e mate ana. Kahoki iho ki te 90, e 450 e mate ana. Ka heke ki te 50, e 25 e mate ana. No reira kia mohio mai koutou wahine ma, ko nga marama kaha te wera e takoto mai nei i mua i o koutou aroaro nga marama aitua te tamariki whangaia ki te patara. Ko tetahi take i penei ai, e tere ana te “kawa” ara te pirau o te miraka i te wera. Ka “Kawa” te miraka ki ro kena, ki ro patara, ki roto hoki i te ngote.

Te putake o tenei mate he ngārara ano, pera me era kua korerotia ake ra mo nga mate tuatahi ra. Engari he hapū kā no reira enei ngarara. He maha aua momo e whakakawa nei, e whakapirau nei i te miraka. Kaore ano i ata mohiotia ko te whea o aua momo e timata nei i taua torohi raumati.

Ko te whakawhiu ki te kai te putake kaha o te mate nei: haunga ia nga ngarara. Ka nui te whangai, ka wherea te puku, ka mate, ka ruaki. Kia kaha rawa hoki te mate o te puku i te nui o te kai, ka eke mai nga ngarara me o ratou nei kaha. ki te awhina i te mate kia nuku atu.

Tetahi kai-awhina nui o te mate nei, ko te waiho i te tamaiti i roto i te whare huihui, kaha te wera, kore hau pai, haunga, hē manawa hoki.

(Taria te roanga.)